

Debreceni Ítéltábla

Bf.I.702/2023/24.

A Debreceni Ítéltábla mint másodfokú bíróság Debrecenben, a 2023. december 12. napján és 2024. január 30-án tartott nyilvános ülés alapján meghozta és 2024. február 14. napján kihirdette a következő

v é g z é s t:

Az önálló intézkedésre jogosult személy által üzletszerűen elkövetett vesztegetés elfogadásának büntette miatt Terhelt1 ellen indított büntetőügyben a Nyíregyházi Törvényszék 2023. április 25. napján kihirdetett 8.B.172/2020/302. számú ítéletét helybenhagyja azzal, hogy a vádlottat a bíróság a folytatólagosan elkövetett vesztegetés büntette miatt emelt vád alól mentette fel.

Tájékoztatja a vádlottat, hogy kártalanítási és megtérítési igényt terjeszthet elő.

A másodfokú bíróság ügydöntő végzése ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

[1] A Nyíregyházi Törvényszék a 2023. április 25. napján kihirdetett 8.B.172/2020/302. számú ítéletével – a vádtól érdemben eltérő tényállás megállapítását követően – Terhelt1 vádlottat a vesztegetés elfogadásának büntette [a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Btk.) 252. § (1) bekezdés, (3) bekezdés b) pont 2. fordulat] miatt emelt vád alól – mivel nem bizonyítható a bűncselekmény elkövetése – a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) 566. § (1) bekezdés c) pontjából írt okból felmentette.

[2] Az elsőfokú felmentő ítélet ellen az ügyészség jelentett be fellebbezést a vádlott terhére, a bűnösség megállapítása érdekében (302. sorszámú elsőfokú bírósági tárgyalási jegyzőkönyv 7. oldal 1-2. bekezdés). Indokai szerint az ítélet iratellenesség folytán megalapozatlan. A törvényszék a szükséges bizonyítást tanú²⁵ tanúkihallgatását kivéve lefolytatta, azonban a bizonyítékok számbavétele, értékelése és összevetése során lényeges hibát vétett, mely kihatott a tényállásra, a felmentésre és a döntés indokolására is. Kiemelte, hogy a bűncselekmény megállapítása szempontjából fő kérdés a pénzátadás ténye, melyet érvei szerint tanú1 tanúvallomása és a beszélgetéseket rögzítő hangfelvételek támasztottak alá,

azonban a bíróság e bizonyítékokat tévesen és iratellenesen értékelte, mely során helytelenül vont következtetést egyes megállapított tényekből a további lényeges tényekre. Tételezen kitért a vádlott, tanú1 és más tanúk vallomására, külön megjelölve, hogy az ítéleti indokolás mely pontjai (bekezdései) nem állnak összhangban a logikus bizonyíték-értékeléssel. Megalapoztatlanságot eredményező eljárási hibaként róta fel, hogy az elsőfokú bíróság indokoltsága ellenére nem egyesítette – az erre irányuló ügyészségi indítványt elutasítva – a kétségtelenül fennálló személyi és tárgyi összefüggések folytán az előtte 8.B.380/2021. számon indult ügyet, ami részben egyes érintettek, így különösen tanú3 eltérő eljárási helyzetéből adódóan kihatott a bizonyítékok megfelelő mérlegelésére is. Az ítélet tényállása és indokolása is iratellenes okfejtése szerint, másfelől a tényállás és az indokolás egyes részei is ellentétesek, a bíróság pedig nem vett számba minden fontos bizonyítékot és lényegében nem tett eleget törvényes indokolási kötelezettségének. Utalt a bizonyítékok egyoldalú értékelésére, mely nyomon követhető tanú25 tanúkihallgatására vonatkozó bizonyítási indítvány elutasításában is. A jogorvoslati indokolásból kitűnően az ügyészség a megalapoztatlanságot csak részlegesnek és a másodfokú eljárásban kiküszöbölhetőnek tartotta, ezért a Be. 593. § (1) bekezdés c) pontjának alkalmazásával az elsőfokú ítélettől eltérő tényállás megállapítását követően a vádlott bűnösségének vád szerinti megállapítására tett indítványt. Bizonyítást a másodfokú eljárásra nem indítványozott (Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Főügyészség B.1208/2018/226.).

[3] A vádlott és a védő tudomásul vették az elsőfokú bíróság ítéletét (302. számú tárgyalási jegyzőkönyv 7. oldal 3-6. bekezdés).

[4] A Debreceni Fellebbviteli Főügyészség a Bf.297/2023/3. számú észrevételében a felmentés miatt a vádlott terhére a bűnösség megállapítása céljából bejelentett vádhatósági fellebbezést fenntartotta. A másodfokú bíróság területén működő ügyészség is sérelmezte a már hivatkozott egyesítés elmaradását. Az ügyek az elsőfokú ítélet indokolásával szemben nem csak Terhelt1 vádlott személyére, hanem más személyekre (tanú3, tanú25, dr. tanú11) és az időbeli elválás ellenére a cselekmények hasonló jellegére (az érintett cégek gazdasági tevékenysége, üzleti-kereskedelmi gyakorlata) is figyelemmel olyan szoros összefüggést mutatnak, mely az egyesítést feltétlen indokolta volna. Ennek elmaradása ugyan abszolút vagy súlyos relatív, hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértést nem jelent, de lényegesen érintette a bizonyítást, a bizonyítékok mérlegelését és ezáltal a tényállás megállapítását, továbbá a büntetőjogi felelősség megítélését is. A vádhatósági perorvoslattal egyezően a büntetőjogi főkérdésekben (a vádlott és tanú1 cégeinek szerződése, azok teljesítése, a műtrágya leértékelése, a jogtalanul tekintett előny átadása) megalapoztatlannak találta. A tényállást és a bizonyítékok értékelését érintő egyes indokolásrészek is iratellenesek és helytelen ténybeli következtetéseken alapulnak, mely hibák azonban elháríthatók a másodfokú eljárásban. Ezen okok folytán az elsőfokú ítélet megváltoztatását, a vádlott bűnösségének kimondását az elbíráláskori törvény alkalmazásával a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 291. § (1) bekezdésébe ütköző és a (2) bekezdés b) pont 2. fordulat és a (3) bekezdés c) pont szerint minősülő folytatólagosan elkövetett vesztegetés elfogadása büntetében, a vádlottal szemben börtön fokozatú, végrehajtandó szabadságvesztés és közügyektől eltiltás, valamint pénzbüntetés kiszabását, vagyonek Kobzás alkalmazását indítványozta nyilvános ülésen. A másodfokú ügyészség sem tett indítványt bizonyítás felvételére, illetve új tény, új bizonyítékot sem jelölt meg.

[5] A védő a másodfokú bíróság területén működő ügyészség indítványára tett észrevételében kifejtette, hogy álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a bizonyítási eljárást törvényesen folytatta le, nem vétett sem abszolút, sem relatív hibát, a bizonyítékokat megfelelően értékelte és megalapozott tényállást állapított meg, mely alapján törvényes a vádlott felmentése, ezért a

vádhatóság által támadott ítélet helybenhagyását indítványozta (11. sorszámú másodfokú irat).

[6] A másodfokú bíróság az ügyészségi fellebbezést a Be. 599. § (1) bekezdése alapján nyilvános ülésen bírálta el.

[7] A nyilvános ülésen az ügyész a vádhatósági jogorvoslat és az írásbeli észrevételében foglaltak szerint az elsőfokú ítélet megváltoztatására, a vádlott bűnösségének a váddal egyező megállapítására és büntetés kiszabására, végrehajtandó szabadságvesztés, pénzbüntetés, valamint közügyektől eltiltás alkalmazására tett indítványt (másodfokú iratok 15. sorszámú jegyzőkönyv).

[8] A védő a korábban már írásban is előadott indokok alapján az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte (másodfokú iratok 19. sorszám alatti jegyzőkönyv).

[9] Az ügyészség fellebbezése nem alapos.

[10] A másodfokú bíróság – tekintettel az ügyészségi jogorvoslat okára és irányára – a Be. 590. § (1) és (2) bekezdése alapján az elsőfokú bíróság ítéletét az azt megelőző eljárással együtt teljeskörűen felülvizsgálta, azaz a revízió kitért az eljárási szabályok megtartására, a bizonyítékok értékelésére, a tényállás megalapozottságára, a felmentő rendelkezésre és okaira, az indokolás helyességére és az egyéb rendelkezésekre is, függetlenül attól, hogy ki és milyen okból fellebbezett. A Be. fellebbezési normáiban főszabály a teljes felülbírálat. Jelen esetben a vádhatósági perorvoslat támadta a tényállást, a felmentő rendelkezést, értelemszerűen ezért korlátozott revízióra nem kerülhetett sor.

[11] A felülbírálat során az ítéltábla megállapította, hogy az elsőfokú bíróság a bizonyítási eljárást döntően a perrendi szabályok megtartásával folytatta le. Nem vétett sem abszolút [Be. 608. § (1) bekezdés a)-h) pont], sem olyan súlyos relatív perjogi hibát [Be. 609. § (1) bekezdés, (2) bekezdés a)-d) pont], ami az eljárás törvényességét befolyásolva az érdemi felülbírálatot kizárta volna, az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárásra utasítását eredményezve.

[12] Az elsőfokú eljárásban a védelem kifogásolta a *vád törvényességét*, és erről a törvényszék is állást foglalt (ítélet [94] bekezdés), így a másodfokú bíróság is érinti e kardinális perjogi kérdést. A korábbi büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 2. §-ában még alapvető szinten rögzítette a bíróság eljárásának alapjaként a törvényes vádat, melyet meghatározott személy pontosan körülírt, büntető törvénybe ütköző cselekménye miatt bírósági eljárást kezdeményező indítványként írt le a vádemelésre jogosult részéről. Ugyanígy kiemelés nyert, hogy a bíróság csak annak a személynek a büntetőjogi felelősségéről dönthet, aki ellen vádat emeltek, és csak olyan cselekmény miatt, amelyet a vád tartalmaz. A bíróság kötelezettségeként a vád kimerítését fogalmazta meg a jogszabály, tilalmazva a vádon való túlterjeszkedést. A vád törvényességével kapcsolatban a Legfelsőbb Bíróság (Kúria) 1/2007. számú BK véleményében részletes iránymutatást is adott a joggyakorlat egységesítése érdekében. A jelenleg hatályos Be. Alapvető Rendelkezései [Első Rész I. Fejezet] már nem rögzítik a törvényes vádra utalást, bár kétségtelen, hogy a jogalkotó a vádirat tartalmánál továbbra is törvényes elemként írja elő a vádlott azonosításra alkalmas megjelölését és a vád tárgyává tett cselekmény pontos leírását [Be. 422. § (1) bekezdés a), b) pontjai], melynek – előzetes felhívás ellenére való – elmulasztását az eljárás megszüntetését eredményező okként is szabályozza. A vádirat tartalmi legitimációja tehát túlnyomórészt továbbra is a törvényes vád fogalmával korábban is érvényesülő tartalmi követelményeket jelenti, ezért az ítéltábla arra a felsőbbbírósági gyakorlatra kíván utalni, mely szerint a vád perjogi rendeltetése elsősorban az, hogy a bíróság számára a büntetőjogi felelősség kérdésében való érdemi vizsgálat ténybeli kereteit rögzítse. A vád törvényes elemeinek hiányát akkor lehet megállapítani, ha a vád tartalma oly mértékben hiányos, hogy anyagi jogi értékeléshez nem

nyújt alapot, és ily módon annak vizsgálatába a bíróság nem is bocsátkozhat [EBH2013. B.10]. Amennyiben a vád keretei megállapíthatók, azon belül lehetőség van olyan pontosításokat elvégezni, amely a vádhoz kötöttséget nem érinti [BH2005. 242]. Elégséges, ha a történeti tények leírása oly mértékben konkrét, amelyből – a bebizonyítottságot feltételezve – büntető törvénybe ütköző cselekményre lehet következtetni [BH2011. 219]. Mindezek áttekintése után a konkrét ügyben megállapítható, hogy a vádirat tényállása nem szenved olyan hibában, hiányosságban, mely a Be. 422. § (1) bekezdés a), b) pontjában írtakkal szemben a vádat törvénytelenre tenné. A vádirat a törvényben foglalt minimális tartalmi elvárásoknak megfelelt és ezért az elsőfokú bíróság helytállóan járt el akkor, amikor az érdemi elbírálás alapját képezőnek tekintette. E részben azonban igen fontos megjegyezni, hogy a vádlói akaratban megnyilvánuló vesztegetés büntette kapcsán törvényes a vád, ugyanakkor vagyoni elleni bűncselekményre (sikkasztás vagy hűtlen kezelés), illetve a költségvetést károsító cselekményre nézve (költségvetési csalás) nem volt vádemelési szándék, másfelől e tekintetben a vád sem tartalmazza a cselekmény megfelelő körülírását. Ezt azért szükséges megjegyezni, mert ha nem is a vádban, de a bizonyítás anyagában ilyen bűncselekményekre is felmerültek adatok, melyek az elbírálás idejére már elévülhettek, de ezt a vádelvre is tekintettel a bíróság nem vizsgálta. Azt viszont vizsgálni kellett és e körben az elsőfokú bíróság helyes megállapításra jutott az indoklás [88]-[89] bekezdéseiben, hogy a súlyosabban minősülő vesztegetés büntette nem évült el, ezért büntethetőséget megszüntető okból nem lehetett helye az eljárás megszüntetésének a megfelelő bizonyítás lefolytatása nélkül.

[13] Az ügyészség fő perjogi kifogása volt, hogy a Nyíregyházi Törvényszék nem *egyesítette* jelen ügghöz a fennálló személyi és tárgyi összefüggés ellenére a Terhelt1 és társai ellen B.380/2021. számon előtte (ugyanazon tanácsnál) indult büntetőügyet melyben jelenleg is folyik a bizonyítási eljárás. E részben a védő is kifejtette érveit, utalva rá, hogy az egyesítés nem kötelező, tényleges és olyan összefüggés pedig nem igazolt, mely az egy eljárásban elbírálást indokolná, az egyesítés mellőzése eljárási szabálysértést nem valósított meg. Az ítéltábla az eljárásjogi kérdésben a következőkre mutat rá. A Be. 146. § (1) bekezdése szerint *a bíróság a vádemelés után*, az ügyészség és a nyomozó hatóság a nyomozás során egyesítheti az eljárás azonos szakaszában folyamatban lévő ügyeket, ha azok együttes elbírálása – különösen az eljárás tárgyára vagy a büntetőeljárásban részt vevő személyekre tekintettel – célszerű. Erről a bíróság hivatalból, vagy indítványra határoz [Be. 147. § (1) bekezdés]. A Be. szabályrendszerében – részben eltérően az elkövetés idején még hatályos 1998. évi XIX. törvénytől – a bírósági eljárásban az egyesítés végzés formát öltő, de olyan perviteli-pervezető [Be. 449. § (4) bekezdés d) pont 1. fordulat] eljárási aktus, mely jogorvoslattal nem támadható a Be. 580. § (1) bekezdés d) pontja értelmében. A törvényi főszabály szerint az egyesítés lehetőség, a bíróság diszkrecionális jogköre, melyről az ún. személyi, illetve tárgyi összefüggés vizsgálatát követően dönt. Az egyesítés a törvény tételes rendelkezései szerint egy esetben, a Be. 486. § (1) bekezdése alapján kötelező, amikor a próbaidő alatt elkövetett bűncselekmény miatt a próbára bocsátott ellen újabb büntetőeljárás indul, vagy ha a próbára bocsátott ellen a próbaidő alatt elkövetett bűncselekmény miatt a próbaidő előtt vagy alatt indult eljárás. Ezen perjogi szituációban az egyesítés nem mellőzhető, és annak elmaradása valóban eljárási szabálysértést jelent (BH2022. 200. I. [24] bekezdés). Ezen, jelen ügyben szóba nem kerülő esetkört kivéve azonban az egyesítés elmaradása eljárási szabálysértést nem valósít meg és nem képez sem abszolút, sem olyan relatív hibát, mely hatályon kívül helyezést eredményezhetne, függetlenül attól, hogy esetleg az egyesítés valóban célszerű lett volna a személyi vagy/és tárgyi összefüggés folytán. E kötelező törvényi okon túl rendszerint nem lehet eltekinteni olyan ügyek egyesítésétől sem, melyekben körülírt cselekmények egy adott bűncselekmény törvényi egysége rész-cselekményeinek minősülhetnek. Ez általában a több ember sérelmére elkövetett

emberölésnél vagy a költségvetési csalás bizonyos eseteiben fordulhat elő, amikor az együtt elbírálás hiánya akár rendkívüli jogorvoslatot (perújítás) alapozhat meg. Ilyen eseteken túl indokolt lehet az egyesítés olyan tényállást tartalmazó ügyekben, ahol a büntetőjogi felelősség megállapításánál az egyik érintett elkövetési magatartása meghatározza a másik terheltét, példaként hozható fel erre az aktív és passzív vesztegető cselekvősége. A Be. azonban számol ilyen helyzetekkel, különös tekintettel a bűnösség beismerésének elfogadására és a külön elbírálásra, mely valóban magában hordozza az eltérő ténymegállapítások lehetőségét, de ez olyan „kockázat”, melyet a jogalkotó felvállalt. Ezen eljárásjogi esetek azonban jelen ügyben nem álltak fenn. A konkrét ügyben ugyanakkor az elsőfokú bíróság álláspontjával szemben – egyetértve e körben részben az ügyészséggel és nem osztva a védelem okfejtését – nem kizárólag Terhelt1 vádlott személye jelent összefüggést a két vád alapján indult két ügy között. A személyi összefüggés ugyanis kimutatható – az eljárási pozíciók megváltozásától függetlenül – elsődlegesen tanú3, de dr. tanú11 tekintetében is. A vádbeli cselekmények elkövetési ideje és az érintett cégek köre részben eltér, ugyanakkor kapcsolódik a vádlott által vezetett egyéb érdekelt3 tevékenységéhez, gyártási és kereskedelmi gyakorlatához, miáltal a tárgyi összefüggés is adott. Ezen okok miatt a Be. 146. § (1) bekezdése alapján az ügyek egyesítése célszerű lett volna, függetlenül attól, hogy az egyik per már túllépett a másik érkezésekor a tárgyalás előkészítésének szakaszán (ld. az előbb már idézett BH2022. 200. I.) Ez ugyanis az egyesítésnek nem akadálya. E részben az elsőfokú ítélet indokolása a III. rész [92] bekezdésben (14. oldal) nem helytálló és helyesbítésre szorul. A perszak, a bizonyítás eltérő állása, a bíróság egyesbíróként vagy tanácsban való eljárása, a vádlottak száma (mindössze hat fő) nem jelent olyan körülményt, mely célszerűtlenné tette volna az együttes elbírálást. Az pedig iratellenes, hogy kizárólag a vádlott személye a két büntetőeljárás között a kapcsolat (a felhívott bekezdés utolsó mondata). A pervitel és az indokolásában tapasztalt hiba ugyanakkor a döntés érdemét, annak helyességét nem érintette, nem kérdőjelezte meg, nem jelent eljárási hibát és ezzel összefüggésben megalapozatlanságot sem.

[14] A bizonyítás tárgyát érintő elsőfokú indokolás alapvetően helytálló az ítélet 15-16. oldalán. Ugyanakkor a [101] bekezdésből az anyagi igazság elérésére utalást a másodfokú bíróság mellőzi a következők okok miatt. A bíróság alkotmányos feladata az igazságszolgáltatás. Az igazság sokrétű, főként filozófiai kérdéseire az ítéltábla nem kíván mélységében kitérni, mert nem az ítéletalkotás és felülbírálat feladata, de azt hangsúlyozni kell, hogy a Be. 163. § (2) bekezdés értelmében a bíróság, miként az ügyészség és a nyomozó hatóság is a döntését valósághű tényállásra alapítja. A büntetőeljárásban valódi, azaz végleges, anyagi jogerő hatású ténymegállapításra csak a bíróság jogosult. A valósághűség törvényi elvárás és erősebb kötelezettséget jelent mint a korábbi Be.-ben megfogalmazott valóságra törekvés. A valósághűség és az igazság optimális esetben egybeesik, viszont a bíróság törvényes, perrendszerű tényállása, különösen felmentő ítéletnél nem feltétlenül egyezik meg az igazsággal, különösen az anyagi igazsággal, mely a Bünvádi perrendtartás vezéreszménye volt a XIX-XX. században. E kérdéssel a másodfokú bíróság még foglalkozik határozatában.

[15] A bizonyítás általános szabályaira és a bizonyítékok értékelésére kitérő [102] bekezdésben írtak kapcsán az ítéltábla a következőket jegyzi meg. Az elsőfokú bíróság részéről általánosságban hivatkozott, a bizonyítékok értékelése során az egyes bizonyítékok zárt láncolatára fő hangsúlyt helyező ún. láncolat-elmélet a bizonyíték értékelő elméletek sorában valóban hordoz lényeges elemeket és a modern büntetőperben is alkalmazott. Az elv egyébként a közvetett bizonyításhoz kapcsolódik és eredendően részletesen a XX. század közepén jelent meg (ld. Januarjevics Andrej Visinszkij: A perbeli bizonyítás elmélete a szovjet jogban, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1952, 328. oldal). A láncolat-elmélet ugyanakkor nem lehet kizárólagos, és nem lehet minden esetben megkövetelni a bizonyítékok zárt láncolatát a bűnösséget megalapozó tényállás megállapításához. Az elmélet szerint

ugyanis, ha egy „láncszem” kiesik, a láncolat megszakad és nem lehet a vádbeli tényállást kétséget kizáróan igazolni. A magyar jogelméletben Tremmel Flórián a láncolat-elméletet elvetette és a bizonyítékok szoros kapcsolódására, kapcsolatára (szinergiájára) helyezte a hangsúlyt (Tremmel Flórián: Bizonyíték a büntetőeljárásban, Dialóg-Campus, Budapest-Pécs, 2006, 59. oldal). A láncolat-elmélet minden kritika nélküli és kizárólagos alkalmazásának az ítéltábla álláspontja szerint már nem lehet helye a mai magyar büntetőperben. ezért az elsőfokú bíróság által felhívott indokolásrész helyesbítést igényel, arra is figyelemmel, hogy az elbírált büntetőügyben rendelkezésre álltak a központi tényekre közvetlen bizonyítékok is, mint a terhelt vallomása és tanú1 tanúvallomása (személyi bizonyítékok), valamint a vizsgált hangfelvételek (tárgyi jellegű bizonyítékok). Emellett természetesen hangsúlyos volt a közvetett bizonyítás is, melynek revíziója során nem lehet figyelmen kívül hagyni a Tremmel által fémjelzett, a bizonyítékok egymáshoz való kapcsolódásán alapuló elméletet és az ún. háló-elméletet sem, mely a bizonyítékoknak a bizonyítandó tényekhez való viszonyán alapszik. A bizonyíték-értékelés többrétű, bonyolult gondolati-logikai folyamat, ezért nem lehet kiragadni csupán a bizonyítékok zárt láncolatának követelményét, ezért tartotta indokoltnak a másodfokú bíróság a vázlatos elméleti kitekintést, hangsúlyozva, hogy a tényből vont ténybeli következtetés is a ténymegállapító tevékenység része, szemben a jogkövetkeztetéstől, mely valamely jogtétel igazolása az adott történeti tényállás tükrében, ez viszont mindig bizonyítást feltételez (Kúria Bfv.II.1172/2017/29.).

[16] A törvényszék ügyfelderítési kötelezettségének eleget tett és döntően megalapozott tényállást állapított meg, mely azonban kisebb, a büntetőjogi felelősséget érdemben nem érintő részben hiányos, ellentétes az iratok tartalmával és helytelen ténybeli következtetésen alapul [Be. 592. § (2) bekezdés a), c) és d) pont].

[17] Hiányosságot jelent, hogy az elsőfokú bíróság a vádlott külföldi tartózkodásra történt hivatkozása körében lefolytatott bizonyításnak nem minden elemét foglalta a tényállásba, holott az ezzel kapcsolatos értékelő tevékenységet elvégezte (elsőfokú ítélet [121]-[127] bekezdései). Nem felel meg az iratok tartalmának és részben helytelen ténybeli következtetés eredménye a Kft. által tárolt árukészlet kapcsán 2010. február 24-re vonatkozó hiány rögzítése, de helyesbítésre szorulnak a 2010. január 26-i készlet ellenőrzéssel kapcsolatosan megállapítottak, mint ahogyan indokolt korrigálni a 41000130 számú letéti tárolási szerződésben rögzített mennyiségi adatokban ejtett elírásokat is.

[18] A részbeni és a másodfokú eljárásban kötelező módon elhárítandó megalapozatlanságot az ítéltábla a Be. 593. § (1) bekezdés a) pontja, az elsőfokú bíróság által megvizsgált bizonyítékokat érintő ügyiratok tartalma alapján a következők szerint küszöböli ki a tényállás helyesbítésével és kiegészítésével.

[19] Elsőfokú ítélet [55] bekezdés: A egyéb érdekelt3 központjában a tanú5 által lefolytatott készletfelmérésnek és a társaság nyilvántartási adatainak összevetését követően a Kft. bácsborsódi telephelyén tárolt készletnél 1197,6 tonna hiány került kimutatásra, mely azonban adminisztrációs hiba eredménye, tényleges hiány nem volt. A telephelyre ezt követően is több részletben folyamatosan történt készlet kihelyezés, a 2010. február 24-i újabb ellenőrzés hiányt nem tárt fel.

[20] [56] bekezdés kiegészítés: Terhelt1 vádlott vendégvadászokként részt vett az Kft.2 (Kft.) által 2010. április 11-16. illetőleg 2010. szeptember 27-október 2. között szervezett vadászaton az ún. kommandói vadászterületen, Romániában, Kovászna megyében. A vádlott 2010. augusztusában jelen volt Kommandó település falunapi rendezvényén is.

[21] [57] bekezdés: A Kft. és a egyéb érdekelt3 által 2010. február 17. napján megkötött 41000130 számú letéti tárolási szerződés szerint 645,6 tonna palettás (50 kg-os zsákos) karbamid került kihelyezésre, a készletek összmenyisége pedig 3835,8 tonna volt.

[22] [61] bekezdés: A Kft. telephelyein tanú5 által 2010. február 24-én bonyolított készletellenőrzés tényleges hiányt nem tárt fel. A társaság négy telephelyén tárolt összesen mintegy 804,8 tonna készletet – előzetesen jelzett vételi szándék alapján – a egyéb érdekelt3 a 35003852, 35003853, 35003879 és 35003933 előlegrszámlákon kiszámlázta, melyet a Kft. 2010. február 19. napján (két részletben), 2010. február 22-én és 2010. február 26. napján, mindösszesen négy részletben a Zrt. pénzforgalmi számlájára átutalással kiegyenlített.

[23] A tényállás kiegészítése és helyesbítése a vádlott erdélyi tartózkodásának idejére vonatkozóan tanú24, tanú22, tanú23, tanú26 tanúk vallomásain (151. számú elsőfokú tárgyalási jegyzőkönyv 51-65. oldal), dr. Szinte András közjegyzői okiratba foglalt nyilatkozatán és az Kft.2 (Kft.) által kiállított igazoláson (39. számú elsőfokú irat 3. dossziéja) alapszik. A Kft. telephelyein 2010. január 26. és 2010. február 24. napján tárolt készletekkel kapcsolatos megállapításokat tanú5 (110. számú tárgyalási jegyzőkönyv 55-66. oldal), dr. tanú11 (115. számú jegyzőkönyv 39-58. oldal), tanú14 (151. jegyzőkönyv 15-24. oldal), tanú13 (151. jegyzőkönyv 27-38. oldal), tanú15 (151. tárgyalási jegyzőkönyv 38-49. oldal) tanúk vallomásaira, a Zrt.-től lefoglalt illetőleg a társaság által megkeresésre csatolt készletfelmérési iratokra, számlákra, pénzforgalmi számlakimutatások adataira (nyomozási irat II. kötet 1135. oldal, 39. sorszám alatt iktatott utóirat 4, 8, 13, 15, 21, 23, 24. dossziéi, 102. számú beadvány banki bizonylatai), a letéti mennyiségi helyesbítést pedig a 41000130 számú szerződés adataira (nyomozási irat II. kötet 731. oldal, 39. számú utóirat 1. dosszié) alapította a másodfokú bíróság.

[24] A megalapozottság fogalmát a törvény pozitív formában nem határozza meg, arra megalapozatlansági okok nem létéből lehet következtetni. Ettől függetlenül rögzíthető, hogy általában a tényállás megalapozott, ha az elsőfokú bíróság (az elsődleges ténybíróság) vádló által a vád tárgyává tett és általa bűncselekménynek értékelt eseményt a vád keretei között, a tettazonosság elvének megfelelően a törvényes bizonyítás lefolytatását követően valósághűen, helyesen és hiánymentesen állapítja meg. A vádtól eltérő tényálláson alapuló felmentői ítéletnél értelemszerűen a tettazonosság sajátosan érvényesül.

[25] Ki nem küszöbölhető megalapozatlansági hiba jelen ügyben nem volt feltárható. Az elsőfokú bíróság valamennyi lényeges tényre alapos bizonyítást folytatott, az ügy helyes eldöntése szempontjából fontos bizonyítékokat megvizsgálta, és azokat okszerűen, a logika szabályainak megfelelően értékelte. Számba vette a vádlott védekezését, az eljárás során tett részben eltérő vallomásait, a releváns tanúvallomásokat, az informatikai és könyvszakértői szakvéleményeket, a tárgyi és az okirati bizonyítékokat, mint az egyes beszélgetéseket tartalmazó hangfelvételeket, valamint azok kivonatait, a lefoglalási jegyzőkönyveket, a beszerzett, illetve csatolt szerződéseket, továbbá az egyéb okiratokat. A törvényszék a bizonyítás eredményét több oldalról, a perrendnek megfelelően elemezte és nem vétett logikai hibát a mérlegelése során.

[26] A törvényszék a rendelkezésre álló bizonyítékokat egyenként és összességében is kifogástalanul mérlegelte.

[27] Az elsőfokú bíróság kiemelt figyelmet fordított a felvétellel rögzített körülmények elemzésére, és helytállóan járt el akkor, amikor a hangfelvételek eredményének tárgyaláson való megismerését követően az említett bizonyítékokat a továbbiakkal is összevetette, ily módon a bizonyítás anyagát összességében is értékelte, mely már kétségtelenül alkalmas volt egyes tényekből eredő további ténybeli következtetések levonására.

[28] A tényállás nem volt felderítetlen, mert a bíróság a vád keretei között a vádló által megjelölt és az ügy eldöntéséhez szükséges bizonyítékokat megvizsgálta és értékelte. Az ügyészség által nem indítványozott, a vádlottat terhelő bizonyítékok beszerzésére a bíróság nem köteles [Be. 163-164. §]. Ettől nincs elzárva (EBH2019.B.23.), de arra nem kötelezhető és ez nem kérhető számon rajta, figyelemmel a Be. 593. § (4) bekezdésére.

[29] A helytelen ténybeli következtetés kerülhet szóba, mint megalapozatlansági ok, ezért azt a másodfokú bíróság nagy körültekintéssel vizsgálta. A helytelen ténybeli következtetés mint tényhiba szorosan kapcsolódik a közvetett bizonyításhoz. A közvetett bizonyítás tényből tényre vont következtetés. Létezik egy kiinduló, alaptény, s abból a további következtetés. Ha a kiinduló tény téves, avagy ezen alaptényből a további tények megállapítása, akkor állapítható meg téves ténybeli következtetés. A következtetési folyamatban igen nagy jelentősége van a logika törvényeinek (melyek által meghatározott a döntéshez vezető bírói gondolati folyamat) és magának a bírói meggyőződésnek, mely a magyar büntetőeljárásnak igen fontos eleme, ami megnyilvánul a bizonyítékok egyenként és összességében való szabad értékelésének elvében, a tényállás megállapításában és a tényálláshoz kötöttségben.

[30] Az elsőfokú bíróság kimerítő indokolást adott a bizonyítékok értékeléséről ([106]-[269] bekezdés), majd ténybeli megállapításokat arra vonatkozóan tett, miszerint kétséget kizáró bizonyossággal nem támasztható alá, hogy Terhelt1 vádlott jogtalan előny – számla nélküli értékesítésből származó bevétel – átadását kérte tanúltól, melyért a egyéb érdekelt³ letéti készleteinek nagyarányú leértékelését helyezte kilátásba az általa vezetett Kft. részére, tanú pedig ezután több részletben készpénzt adott volna át a vádlottnak.

[31] A fellebbviteli főügyészség iratellenességre, valamint helytelen ténybeli és jogi következtetésre alapítottan támadta a megállapított tényállást és az azzal kapcsolatos felmentő rendelkezést, továbbá a vádhatósági perorvoslat szerint az elsőfokú bíróság indokolási kötelezettségének sem tett eleget a kellő mértékben, bizonyítékokat értékelő tevékenysége egyoldalú.

[32] A felülbírált ügyben azonban a másodfokon elvégzett kisebb kiegészítést és helyesbítést követően egyik ok sem volt kimutatható, mint ahogy a törvényben írt további okok sem. Kétségtelen, hogy a klasszikus, ún. „négyes” megalapozatlansági okok közül a fő kérdésekre nézve a helytelen ténybeli következtetés szóba kerülhetett, ezért annak vizsgálata elengedhetetlen volt. Ez a tényhiba szorosan kapcsolódik a közvetett bizonyításhoz és ezáltal a jogirodalom és a bírói gyakorlat által kialakított bizonyíték-értékelő elméletekhez.

[33] A bírói mérlegelés kapcsán utalni kell rá, hogy a bizonyításon – mint megismerő tevékenységen – keresztül visz az út a bizonyítékok értékelésén át a tényállás megállapításig. Az ítélethozatalban az objektív tényezők mellett hangsúlyt kapnak a szubjektív elemek, így a bírói meggyőződés, mely nem korlátok nélküli, hiszen azt behatárolják az eljárási szabályok, a logika törvényei, az észszerű gondolkodás szabályai. Jelen esetben ezen határokat az elsőfokú bíróság megtartotta. Mérlegelése ezért nem támadható, felül nem mérlegelhető megalapozatlansági ok hiányában a másodfokú eljárásban. A bírói ítéletnek bizonyosságon kell alapulnia, a vád a vádlott esetében csupán valószínűséget támasztott alá, mely ugyan a vádemeléshez elég, azonban elítéléshez nem. E részben utal a másodfokú bíróság a magyar büntető eljárásjog irodalmában viszonylag kevésbé feldolgozott jogterület egyik alapművére (ld.: Nagy Lajos: Ítélet a büntetőperben, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1974, 115-175, 193, 264. oldal). Bár a monográfia nem a Be. rendelkezéseit vizsgálja, azonban a bírói meggyőződés, a megalapozottság-megalapozatlanság kérdésköre, a bizonyosság és valószínűség logikai megközelítése alapvetően változatlan évtizedek óta.

[34] Az első fokon megállapítottakkal ellentétes következtetések a törvényszék által elvégzett – egy további tanú indítványozásán túl az ügyészség részéről is elegendőnek tartott – bizonyítás anyagát áttekintve nem lettek volna helytállóak, mivel igazolásukra nem állt rendelkezésre a vádlott bűnösségét alátámasztó hitelt érdemlő közvetlen vagy közvetett bizonyíték.

[35] A vádhatóság fellebbezése indokolásában a vád tárgyává tett korrupciós bűncselekmény lényegi eleme, az előnyként megjelölt pénzáadás bizonyítására maga is tanú tanú vallomását és az általa készített hangfelvételeket jelölte meg közvetlen bizonyítékként

(fellebbezés indokolás 1. oldal utolsó bekezdés). A törvényszék ezért helytállóan járt el, amikor a vád kimerítése érdekében tanúl tanú vallomásait aprólékosan, fokozott gondossággal vizsgálta, hiszen az adott perjogi helyzetben, amikor a vádbeli cselekményt további közvetlen bizonyítékok nem támogatták, az eljárás különböző szakaszaiban tett vallomások azonosságának vagy ellentéteinek feltárása a helyes mérlegelő tevékenység érdekében elvárás. Az elsőfokú bíróság helytállóan emelte ki, hogy nevezett tanú vallomásaiban lényeges ellentmondások találhatók, melyek miatt nem alkalmasak annak bizonyítására, hogy a vádlott vállalkozása a vádlottnak nyújtandó előny fejében lépett volna gazdasági kapcsolatba a tanú cégével. Egyet kellett érteni az elsőfokú bírósággal abban, hogy a tanúl által vázolt megállapodás egyes részleteinek bemutatása, az előny formája és mértéke, a hivatkozott pénzáadások körülményei, a letéti készletek leszállítása és számlázásai, egyáltalán a Kft. gazdasági helyzetében bekövetkezett negatív változások kapcsán a tanú által előadottakban olyan lényegi ellentmondások feszülnek, amelyekre nem adott megnyugtató magyarázatot és azokat más bizonyítékokkal összevetve sem lehetett feloldani (ítélet [140], [143], [145], [150] bekezdések).

[36] Ezért nem fogadható el az az ügyészégi érvelés, hogy tanúl tanú vallomása lényegét tekintve azonosnak mondható. Megjegyzendő, hogy vallomásai még az általa vázolt megállapodás részleteire sem tekinthetők annak, hiszen a feljelentés szerint a letét keretében kihelyezett áru számla nélküli értékesítéséből befolyó ellenértéknek csak a zömére tartott igényt a terhelt (nyomozási irat I. kötet 40. oldal), míg további vallomásaiban már akként nyilatkozott, hogy a teljes összeget át kellett adnia (II. kötet 883. lapszám), külön hangsúlyozva, miszerint az nem a Kft. pénze volt (II. kötet 952. oldal).

[37] Az ügyészség egyes részleteket külön kiemelve – a reklamációs levél említésének időpontja, egyes szerződéskötési körülmények, a hangfelvételek készítésének indokai körében – tanúl vallomásainak vizsgálata terén is iratellenesnek és hiányosnak írta le a törvényszék értékelő tevékenységét (fellebbezés 5. oldal). Ezzel szemben az elsőfokú bíróság határozata kiemelt részeiben nem a reklamációs levél kapcsán tekintette kétségesnek, hogy arról csak jóval később – harmadik folytatólagos kihallgatásán – tett említést a tanú, hanem tanú3 szerepének elhallgatását. Nevezetesen, hogy tanú3 is jelen volt a vádlottal folytatott egyeztetés egy részén 2010. március 3-án, és ő volt az, aki hozott egy kimutatást, mely alapján felmerült a reklamációs levél szükségessége (nyomozási irat II. kötet 959. oldal). tanúl ezt megelőzően tanú3 személyéről nem beszélt (ítélet [139] bekezdés). Szintén nem tekinthető iratellenesnek az újabb letéti szerződés kezdeményezésének részleteit ellentmondásosnak jelző törvényszéki megállapítás, mert habár tanúl a szerződés alapját képező készletekre valóban utalt korábbi vallomásaiban (II. kötet 970. lapszám), azonban magáról a konkrét szerződéskötés kezdeményezéséről a nyomozás során még nem nyilatkozott (ítélet [146] bekezdés). Miután pedig a vádlottal bonyolított találkozók okára, a vallomásaiban később hangsúlyozott pénzáadások jogcímére valóban nem történt utalás a tanúl által átadott hangfelvételeken, az sem kifogásolható alappal, hogy a törvényszék a tanú vallomásait e téren is kétségesnek értékelte ([151] bekezdés).

[38] A vádhatósági álláspont szerint elmaradt a vádlott vallomásainak, a közöttük lévő eltéréseknek a számbavétele, a törvényszék nem tulajdonított jelentőséget a vádlott szavahihetőségének. Ugyanakkor az elsőfokú ítéletből kitűnik, hogy a vádlott a terhére rótt bűncselekmény elkövetését tagadta, s a törvényszék azokat a részleteket is számba vette (utasítási jogkör, külföldi tartózkodás, hangfelvételek körülményei), amelyekre érdemi védekezést terjesztett elő. Ezeket a szükséges mértékben értékelte, összevetette a további bizonyítékokkal, a határozatból egyöntetűen kitűnik, hogy a vádlotti védekezést mire vonatkozóan fogadta el illetve vetette el ([106]-[129], [210], [282] bekezdések).

[39]A törvényszék értékelő tevékenysége ebben a körben is teljes mértékben megfelel az ide vonatkozó bírói gyakorlatnak, mely szerint a bizonyítékok értékelésének megszokott és logikus módja, hogy a bíróság a vallomás – más bizonyítékokkal megerősített – részeit fogadja el irányadónak a történeti tényállás megállapításakor, míg a vallomás azon részeit, amelyek más bizonyítékokkal ellentétesek, figyelmen kívül hagyja (BH1998.418.III, BH2002.87).

[40] A terhelti nyilatkozatok további, részletesebb értékelését az ítéltábla is sürgősen találta, hiszen – amint arra az ügyészség is kitért a fellebbezés indokolás 4. oldal ötödik bekezdésében – a bűnösség megítéléséhez elsődlegesen a terhelt bizonyítékoknak van jelentősége, azok prezentálása pedig az ügyészség feladata. A vádlott szavahihetlenségére büntetőjogi felelősséget alapítani nem lehet, a Be. 183. § (4) bekezdés értelmében még a terhelt beismerése esetén is be kell szerezni az egyéb bizonyítékokat.

[41] Az ítéltábla annyiban viszont osztotta az ügyészség észrevételét, hogy a törvényszék a másik fő bizonyítéknak tekinthető, tanú1 által készített hangfelvételek kapcsán valóban nem foglalt állást arról, hogy azokon a vádlott hallható-e. Mindez az igazságügyi média (hang)technikai szakértői vélemény, tanú1, közvetve tanú4 vallomása illetőleg a felvételek tükrében kétségtől kimondható. Ezért a másodfokú bíróság jelen határozatában utal arra, hogy a kérdéses beszélgetéseket Terhelt1 vádlott bonyolította tanú1-nal. A hangszakértő véleménye értelmében a felvételek manipulálása azonban nem zárható ki teljes bizonyossággal, amellyel, hogy tartalmilag sem képeznek megfelelő alapot a bűnösségre való következtetésre, hiszen a felvételeken megemlítt összegek részben eltérnek tanú1 vallomásában említettektől, jogcímük, átadásuk oka sem hangzik el, sőt még az sem, hogy történt-e tényleges átadás („most hoztam neked”...”hoztam hetet, maradt még”). Így az értékelésükkel kapcsolatos elsőbírói álláspont helyességét mindez nem befolyásolja érdemben.

[42] Az ítéltábla korábban már érintette, hogy a vád bizonyításához szükséges tények feltárása, azokat alátámasztó bizonyítási eszközök rendelkezésre bocsátása alapvetően az ügyészség feladata [Be. 164. § (1) bekezdés]. A terhelt tehát nem köteles védekezésének, szavahihetőségének igazolására. Jelen ügyben azonban a vádlott annak alátámasztására, miszerint a tanú1 által megjelölt találkozási időpontok közül több esetben külföldön tartózkodott, bizonyítást ajánlott fel, nevezetesen útleveleiből közjegyző által hitelesített lapok másolatait csatolta, ezen kívül erdélyi tartózkodására ismerőseitől származó, szintén hitelesített nyilatkozatokat, valamint olyan igazolást, mely szerint több esetben vett részt szervezett vadászatban. A törvényszék ezeket szintén vizsgálat alá vonta, tanúként is kihallgatva a nyilatkozatot adó négy erdélyi illetőségű személyt.

[43] A vádhatóság e bizonyítási eszközök kapcsán szintén aggályainak adott hangot egyrészt a közjegyzői okiratok keletkezési körülményeivel kapcsolatban, másrészt a tanúk vallomását irányítottak, nem hitelesnek írta le. Hozzátette, miszerint azok egyébként sem alkalmasak annak bizonyítására, hogy a vádlott a tanú1 által megjelölt konkrét pénzáadási napokon bizonyosan Romániában tartózkodott, az ezzel kapcsolatos törvényszéki indokolást szintén hiányosnak tartva. Az ügyészség azonban az említettek cáfolatára bizonyítást nem ajánlott fel, erre vonatkozó indítvánnyal sem élt.

[44] Azonban meg kell jegyezni, hogy a törvényszék nem csak a csatolt okiratok, tanúvallomások tartalmát elemezte, hanem azokra a releváns körülményekre is kitért, amelyek a bizonyíték értékeléshez fontos támpontot nyújthattak. Rögzítette, hogy a vádlott által csatolt útiokmány másolat nem teljes, de a tanúkkal, közjegyzői okiratba foglalt nyilatkozatokkal kapcsolatban sem került el a figyelmét, hogy e tanúk, nyilatkozatot adó további személyek a vádlott ismerősei közül kerültek ki (ítélet [119]-[127] bekezdés).

[45] Az elsőfokú bíróság ezzel együtt is elfogadta azokat tanú1 vallomása cáfolataként ([127], [282] bekezdések), mely az ítéltábla álláspontja szerint alappal nem kifogásolható. Egyrészt azért, mert az elvégzett bizonyítás eredménye azonos irányba mutatott, megfelelő cáfolatot az ügyészség részéről nem nyert. Ezen kívül a fellebbezésben hivatkozott körülményekre is kiterjedt a mérlegelő tevékenység, ezért az nem tekinthető sem egyoldalúnak, sem hiányosnak. Ismételten meg kell említeni, hogy ezzel szemben tanú1 tanú vallomását az általa vázolt találkozók időpontjára hitelt érdemlő bizonyíték nem támasztotta alá, ahogy arra az elsőfokú bíróság rámutatott, még a tanú informatikai eszközén tárolt kimutatás is részben eltért tőle. A törvényszék által írtak ebben a körben annyiban egészítendő ki, hogy a tanúvallomások mellett még az Kft.2 által kiadott igazolás is jelentőséggel bír, mert – a vadászati események időpontjára, elejtett vadállomány mennyiségére, ellenértékére, a banki átutalással történő kiegyenlítés kapcsán – konkrét nyilvántartási adatokat tartalmazott, ami hitelességét erősíti (39. számú utóirat 3. dosszié). Ezek leellenőrzését az ügyészség szintén nem indítványozta, hivatalból való vizsgálatára pedig a bíróság a törvény értelmében nem köteles, melynek elmaradása utólag alappal nem kifogásolható. Az említett bizonyítás elfogadása mérlegelés eredménye.

[46] Az ítéltábla mindezek alapján az elsőfokú bíróság által elvégzett – és helyesnek ítélt – bizonyítást érintő ügyiratok tartalma alapján egészítette ki a tényállást a Be. 593. § (1) bekezdése szerint, mert az elsőfokú ítélet tényállása kizárólag a vádlott szerbiai tartózkodására tartalmazott adatokat, a romániai utakra nem. Természetesen – amint azt a fellebbviteli főügyészség megjegyezte – az nem zárható ki, hogy az említett időszakokon belül a vádlott visszatért Magyarországra, de mivel nem lett bizonyítva, az adott perjogi helyzetben a fentiekkel alátámasztott vádlotti védekezést el kellett fogadni.

[47] Az ügyészség kifogásolta, hogy az elsőfokú bíróság a egyéb érdekelt3-nél folytatott készletleértékelési gyakorlatot általában véve, valamint a konkrét esetet illetően sem vizsgálta a szükséges terjedelemben. Nem tulajdonított jelentőséget annak, hogy a bizonyítás eredménye szerint minőségi problémák nem fordultak elő olyan nagy mennyiségű árunál, mint a tárgyalt esetben, de a hibáktól mentes karbamid leértékelése is fontos körülmény, melynek megfelelő értékelése szintén elmaradt. Észrevételei szerint az elsőfokú bíróság mérlegelő tevékenysége ezekben az esetekben is egyoldalú, a releváns tanúvallomások tanú1 előadását alátámasztó részleteit nem vette figyelembe, a készlethiánnyal kapcsolatos megállapításokat pedig iratellenesnek tartotta.

[48] Az ítéltábla abban osztotta az ügyészségi érvelést, hogy a 2010. február 24-i ellenőrzéssel összefüggésben a egyéb érdekelt3 készleteiben valójában nem volt hiány. Ebben a tekintetben az elsőfokú ítéleti megállapítások nem felelnek meg az iratok tartalmának, mivel a tényállásban is részletezett, mintegy négy telephelyet érintő, összesen 804,8 tonna műtrágyát a egyéb érdekelt3 az előzetes bejelentése alapján kiszámlázta a Kft.3nek, s a társaság az ellenértéket több részletben maradéktalanul megfizette. Kiemelendő, hogy a készletek megfizetését az elsőfokú bíróság maga is rögzítette (ítélet [61] bekezdés). Ennek ismeretében hiányról valóban nem lehet beszélni, ezt hitelt érdemlően igazolják az iratanyag részét képező készletfelmérési iratok és (előleg)számlák, a Zrt. pénzforgalmi számlájának kimutatásai (nyomozási irat II. kötet 1135. oldal, 39. számú elsőfokú iratok, 102. szám alatt csatolt banki bizonylatok). Megjegyzendő, hogy ezeket a tételeket nem kezelte hiányként a törvényszék által kirendelt igazságügyi könyvszakértő sem Ksz.84/2021/2. számú kiegészítő szakértői véleményében (elsőfokú iratok 173. sorszám, 40-41. oldal). Ezen felül a másodfokú bíróság álláspontja szerint a 2010. január végén lefolytatott ellenőrzés alapján sem állapítható meg tényleges hiány a készletekben, annak ellenére, hogy a Kft. bácsborsódi telephelyére vonatkozóan a 2010. január 26-án kelt készletfelmérési íven 1197,6 tonna zsákos kiszerezésű ammóniumnitrát hiányként szerepelt (39. számú irat 15. dosszié). A készleteket felmérő tanú5

illetőleg a bácsborsódi telephely vezetője, tanú¹⁵ tanúk sem erősítették meg azonban a tényleges hiányt (110. számú tárgyalási jegyzőkönyv 53. oldal, 151. jegyzőkönyv 40. oldal), de ilyen nagyságrendű hiányra nem emlékeztek a szintén telephelyeket felügyelő tanú¹⁴, tanú¹³ tanúk sem (151. jegyzőkönyv 19, 31. lapszám). A hiány megítéléséhez lényeges körülmény, hogy az ellenőrzés után a rögzítettek ellenére az adott telephelyre mintegy 14 részletben még további szállítások is történtek a 2010. február 24-i újabb ellenőrzésig, utóbbi során hiány nem is került megállapításra (39. irat 15. dosszié szállítói kimutatásai, szállítólevelei). Ez pedig csakis akként értelmezhető, hogy folyamatosan töretlen volt a bizalom a partnercég irányába, valós hiány nem lehetett, mert a mintegy 48 kamion szállítókapacitásával egyenértékű (151. jegyzőkönyv 20. oldal) hiányzó mennyiség esetén a további készlet kihelyezésekkel az észszerű gazdálkodás követelményét is szem előtt tartva felhagytak volna. Az említett személyi és tárgyi (okirati) bizonyítékok, részben a könyvszakértői vélemény, valamint a már megállapított tényekből vonható további ténybeli következtetés alapján helyesbítette tehát a másodfokú bíróság a tényállás fent megjelölt részét és az ahhoz tartozó indokolást ([134], [142], [148], [229] bekezdések) a szükséges mértékben.

[49] Ennek azonban érdemi kihatása nem volt arra, hogy az elsőfokú bíróság mérlegelése, bírói meggyőződése kifejezésre juttatása összességében a részletezett elveknek és a bírói gyakorlatnak is megfelelt. A vádbeli cselekmény bizonyítására a készletek meglétének vizsgálata helyett jóval nagyobb jelentősége volt a (meglévő) készlet leértékelésével összefüggő vizsgálódás eredményének. Az elsőfokú bíróság viszont utóbbi körben is lefolytatta a szükséges bizonyítást, ami a korrupciós bűncselekmény megítélése szempontjából releváns részleteken olykor túl is mutatott. A egyéb érdekelt³ gazdálkodása, üzleti-kereskedelmi gyakorlata és az azzal összefüggő adminisztrációs tevékenysége kapcsán ugyanis olyan átfogó bizonyítás folyt, amely az abban részt vállaló személyek tanúkihallgatásán túl a vonatkozó könyvelési iratok áttekintését is felölelte, könyvszakértő bevonásával. Mindez kétségtelenül nem tipikus olyan perben, amelynek tárgya korrupciós bűntett, sokkal inkább költségvetést károsító gazdasági, pénzügyi bűncselekményeknél fordul elő.

[50] Szemben a fellebbviteli főügyészség által megfogalmazottakkal, a rendelkezésre álló személyi, tárgyi, szakértői bizonyítás értékelését az ítéltábla ebben a körben is elegendőnek tartotta, mely a törvénynek megfelel, egyoldalú értékelő tevékenység nem volt tapasztalható. Iratellenes megállapítás dr. tanú¹¹ tanú vallomása kapcsán sem tárható fel, mert kifejezetten maga a tanú tartotta lehetségesnek, hogy a minőségi problémák ellenőrzése során nem járt minden helyszínen (115. tárgyalási jegyzőkönyv 43-46., 50. oldal). Ezért nem kifogásolható az e vallomás elfogadásán alapuló elsőbírói következtetés arra vonatkozóan, hogy nevezett tanú bizonyos telephely ellenőrzését kihagyta ([232] bekezdés). A készletek leértékelése tárgyában az elsőfokú bíróság által folytatott értékelés kifejezetten kimerítőnek mondható (ítélet 25-30., 36., 38-43. oldalai), ami megfelel a bizonyítékok tartalmának. Az ebben a körben releváns bizonyítékok közül – a vádlottal már csak a párhuzamosan folytatott büntetőeljárásból kifolyólag is konkrét érdekellentétben álló – tanú³ tanú vallomása hordozott tényszerűen terhelő adatokat, de amint arra a törvényszék kifogástalanul rámutatott, a korrupciós cselekmény szempontjából hangsúlyos részleteit a további bizonyítékok döntő többsége nem erősítette meg, sőt inkább cáfolták azt. Ezen alapjaiban a vádhatóság által szorgalmazott részletesebb értékelés sem változtatna, mert a vesztegetés meghatározó tényállási elemeinek bizonyítására ezek a közvetett bizonyítékok nem alkalmasak. Így arra sem, hogy a vádlott utasította-e tanú³t a készletek döntő részének – valótlan indokokon alapuló – leértékelésére (ítélet [283] bekezdés). Az ügyészség által megjelölt tanú⁸, dr. tanú¹¹, tanú¹⁶, tanú⁴ tanúk vallomásai sem tartalmazznak ilyen konkrétumokat, és a bizonyítási indítványok (köztük a tanú²⁵ kihallgatására irányulónak) elutasítása is

alapvetően ezen alapszik, melynek okára a törvényszék szintén kimerítő és helytálló indokolást adott (47-49. oldal).

[51] Bűnösséget megalapozó tényállás megállapítására a közvetett bizonyítékok ugyanis csak akkor alkalmasak, ha a bizonyítandó tényen kívül minden más tény lehetősége kizárt (BH2003.145).

[52] Az eltérő tényállás megállapítására és a vádlott bűnösségének megállapítására irányuló ügyészségi fellebbezés így a bizonyítékok okszerű értékelésén keresztül támadta a megalapozott tényállást, mely a tényálláshoz kötöttség elve folytán eredményre nem vezethetett.

[53] Fontos leszögezni, hogy megalapozatlansági ok hiányában a tényálláshoz kötöttség elvéből adódóan a másodfokú bíróság határozatát az elsőfokú bíróság által megállapított tényállásra alapítja (BH2023.5.). Kiemeli az ítéltábla, hogy a tényálláshoz kötöttség elvi indokát a Be. 167. § (3)-(4) bekezdése adja, ami szerint a bizonyítás eszközeinek és a bizonyítékoknak nincs törvényben előre meghatározott ereje, a bíróság a bizonyítékokat egyenként és összességükben szabadon értékeli, és a bizonyítás eredményét az így kialakult meggyőződése szerint állapítja meg. Ezáltal biztosított a bizonyítékok hitelt érdemlőségének meggyőződés szerinti, szabad értékelése és védett mikénti értékelése (Kúria Bhar.III.1201/2018/10.). Mindezen elvek érvényre juttatása garantálja az elsőfokú bíróság ún. ténybírói jellegét. Ezen elvek a felülbírálati ügyben maradéktalanul érvényesültek. Utal rá az ítéltábla, különös tekintettel a magyar büntetőeljárásban is már hatályos, részleges precedens jellegre, hogy a közzétett, eseti döntésekre hivatkozás indokolt, e döntések ugyanis az egységes bírói gyakorlat kialakítását, a vitás jogkérdésekben való eligazodást, és ebből következően a jogbiztonságot szolgálják (BH2020.94.II, Kúria Bfv.I.486/2019.). A jelenleg hatályos jogszabályok szerint pedig a precedensektől való eltérés külön bírói indokolást is igényel és alapja lehet rendkívüli jogorvoslatnak is, ezért kiemelt fontosságú a Kúria gyakorlatának ismerete és követése.

[54] Meg kell azonban jegyezni, hogy a Be. csak részben szabad bizonyítási rendszerében a mérlegelés nem korlátlan. A korlátok nélküli értékelés nyilvánvalóan a joguralomban nem megengedett és bírói önkényhez vezethet, sértve az eljárás résztvevőinek alapvető alkotmányos jogait. Az (anyagi és alaki) védelem joga pedig a jogállam egyik alapköve, hiszen az állam hatalmával szemben álló terheltnak e jog biztosít garanciát ahhoz, hogy megfelelően védekezhessen, mely a fegyveregyenlőséget érvényre juttatja. A fegyverek egyenlősége pedig a büntetőper egyik legfontosabb eleme.

[55] Mindezek mellett a másodfokú bíróság kiemeli, hogy a bizonyítékok értékelésének fontos korlátjai az eljárás törvényessége, a logika törvényeinek betartása (szillogizmus), és végül, de nem utolsó sorban a bíróság indokolási kötelezettsége, melynek a törvényszék jelen ügyben is alapvetően eleget tett.

[56] Az idézett korlátok átlépésére nem került sor, ezért a bizonyítékok értékelése törvényes és a ténymegállapító tevékenység sem kifogásolható alappal. Mindezt azért hangsúlyozza az ítéltábla, mert korántsem arról van szó, hogy a bírói mérlegelésnek nincsenek kötöttségei, a fenti elvek betartása esetén azonban a bizonyítékok értékelése valóban nem támadható. Sok esetben felmerül a vád, de főként a védelem oldaláról, hogy az elsőbírói mérlegelés támadhatatlan. Mindez viszont nem így van, ugyanis a mérlegelésnek irányt ad maga a Be. által előírt valóságűség, és ezáltal minimálisan elvárható a tények igazsága, de optimális esetben az objektív (anyagi) igazság, mely már nem alapelve (elsősorban a megismerés objektív nehézségei, korlátjai miatt) a modern büntetőpernek, de az ítéltábla álláspontja szerint fontos mérőldköve lehet az igazságos ítéletnek, melyet a közélet igazság szemlélet (l. Tremmel Flórián, Elek Balázs) is hűen tükröz.

[57] Összegezve: az elsőfokú bíróság törvényesen mentette fel a vádlottat a vesztegetés büntetettének vádjáról, és a felmentés jogcíme is megfelel a törvényi rendelkezéseknek [Be. 566. § (1) bekezdés c) pont], ugyanis valóban nem bizonyítható, hogy a vádlott bűncselekményt követett el. Ez ugyan nem zárható ki, de kétséget kizáróan nem is bizonyított, így az adott perjogi helyzetben a bűnösséget megalapozó tényállást nem lehetett megállapítani.

[58] A felmentő rendelkezés és jogcíme tehát törvényes, azt viszont a bűncselekmény megnevezését illetően szükséges volt pontosítani, mert az elsőfokú bíróság a vádat, illetve a módosított vádat elbírálván helyesen az elkövetéskor hatályos büntető törvényt alkalmazta, ennek ellenére az ítélet rendelkező részében mégis az új törvény szerinti megnevezést használta, és nem rögzítette a vádmódosítás szerinti folytatólágosságot sem. A bíróság az indokolásból is kitűnően helyesen a régi Btk. 252. § (1) bekezdés, (3) bekezdés b) pont 2. fordulat] szerinti, folytatólágosan elkövetett vesztegetés büntetettének (passzív gazdasági vesztegetés) vádjáról mentette fel a vádlottat ([284] bekezdés). Ez csak formai kérdés, de megváltoztatást nem igényelt, mert a döntés helyes, ezért a rendelkező rész korrigálható volt a helybenhagyó végzés keretei között. Az ügyészség helytállóan utalt arra, hogy a vádbeli cselekmény leírása nem tartalmazott kötelességszegő magatartást. Ezért az ítéltábla a kötelességszegéssel mint a vesztegetés minősítő körülményével kapcsolatos indoklásrészt (ítélet [279]-[280] bekezdései) mellőzi a jogi indoklás köréből, mert az nem volt tényállási eleme a vád tárgyává tett konkrét cselekménynek, nem a kötelességszegés hiánya vezetett a felmentő rendelkezés meghozatalához.

[59] Törvényesek az ítélet egyéb, a bankszámla feloldására, tartalmi oldalról az érintett okiratokra és adathordozóra, valamint a bűnügyi költség viselésére vonatkozó rendelkezések is.

[60] Az ítéletben meghatározott iratok bűnügyi iratok melletti kezelése helyes rendelkezés, hiszen az adott iratokra az elkobzás feltételei nem állnak fenn és nyilván nem lehet helye a vád, illetve a per fontos tárgyi bizonyítékait képező dolgok megsemmisítésének, avagy a lefoglalást szenvedő, illetve tulajdonos részére történő kiadásnak sem. Értelmszerűen a dolgok jellegéből adódóan azokból mintavétel sem történhet, ezért a követett gyakorlat szerint megfelel a törvényi rendelkezéseknek az iratok melletti kezelés (BH2008. 296.), mely valójában azt jelenti, hogy a kérdéses bizonyíték-hordozók az irat részét képezik, erről külön ítéleti rendelkezés nem is feltétlen szükséges.

[61] A kifejtettekre tekintettel az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Be. 605. § (1) bekezdése alapján az indoklás kisebb, az ügy érdemét nem érintő helyesbítésével és kiegészítésével alapvetően helyes indokainál fogva helybenhagyta.

[62] Az elsőfokú bíróság elmulasztotta, ezért az ítéltábla a Be. 849. § (1) bekezdése alapján figyelmezteti a felmentett terheltet a Be. 848. § (1), (2) bekezdésére, valamint a 845. § (2) bekezdés a) pontjára tekintettel az állammal szemben a bűnügyi őrizete kapcsán érvényesíthető kártalanítási igényről, melyet a határozat vele szemben történő közlésétől számított egy éven belül lehet érvényesíteni azzal, hogy a határidő elmulasztása jogvesztéssel jár. Emellett, külön a Be. 576. § (2) bekezdés előírása folytán jogosult a terhelt a felmentéssel végződött eljárás során felmerült költségének, valamint meghatalmazott védője díjának és költségének megtérítésére a 19/2018. (VI. 28.) IM rendeletben foglalt feltételekkel.

[63] A másodfokú ítélettel szemben – ellentétes döntés hiányában – fellebbezésnek a Be. 615. § (1), (2) bekezdései értelmében nincs helye.

Debrecen, 2024. február 14.

Dr. Háger Tamás s.k. a tanács elnöke, Dr. Bakó József s.k. előadó bíró, Dr. Diószegi Attila s.k. bíró

Záradék: A Nyíregyházi Törvényszék 8.B.172/2020/302. számú ítélete a Debreceni Ítéltábla Bf.I.702/2023/24. számú végzése által 2024. február 14. napján jogerőre emelkedett.

Debrecen, 2024. február 14.

Dr. Háger Tamás s.k.
a tanács elnöke